

ביאור הוידוי

מתוך וע"פ פירושו של הגרש"ה הירש זצ"ל על התורה

אשמנו. אשמה לשון שממה, חלל שנתרוקן מכל תוכנו, כמו כן שממה רוחנית בה אין עושר דעת אלא ריקנות מכל תוכן אמיתי, אשם הוא מי שהשממה היא בסיבתו, קול המצפון מציג את השממה לעיני החוטא ומביאו להכרה שראוי הוא לשיממון זה.

בגדנו. בגידה לשון בגד, הלבוש החיצוני של האדם, אם אין האדם מצדיק את האמון שרוחשים כלפיו, הרי הוא בוגד, הווה אומר כבגד ללא פנימיות, כלפי חוץ נראה הוא כאדם אך למעשה אין כאן אלא כסות של אדם.

גזלנו. גזל לשון גז, גזיזה והסרת חלק מהזולת, לנשל את האחר מקניינו בעריצות וביד חזקה, הגזלן שולח ידו אל דבר שעליו שמירתו האישית של הבעלים, החפץ או המושג הגיע ליד המחזיק בידעית הבעלים אך לא מרצונו.

דיברנו דופי. דופי לשון הדיפה, דבר גנאי שנועד לדחות את האחר, קול דופי היא אמירה המבקשת לסלק את המדובר ממקומו, מערכו וממעלתו, כמו כן במושגים רעיוניים, הדיפת חשיבות המושג וזלזול בו.

העווינו. העווה לשון עיוות, עיקום צורה מתוקנת, הדרך המובילה לתכלית היא דרך הישר, כאשר האדם סולל לעצמו דרך של מילוי רצונותיו, הרי הוא יוצר מהלך של סור מרצון ה', מאוויי לבו מעוותים לו את הצורה הראויה של מהלך חיי האדם

והרשענו. הרשעה היא השמת אדם כרשע, הצגתו באופן מביש ורע, כמו כן מעשים הגורמים לחילול שם שמים, הופכים את הישר והטוב ללעג וקלון.

זדנו. זדון לשון צידה, מזימה רעה שבלב, פעולה שלילית במחשבה תחילה, ההחלטה הנסתרת עד לשעת הביצוע, פעמים מכוונת כלפי אדם, ומשמעותה לחרוש מזימה על אחר, לבא בסוד כדי להביא עליו את הרעה.

חמסנו. חמס לשון חימוץ, עוולה קלה הנעשית בלי הרף, מקלקלת ומחמיצה את החיים הכלליים, חמס הוא עוול הנעזר בערמה, אינו יוצא בדיינים ולכן אין הגנה כלפיו בעונשים, רק מצפון האדם אמור לייסרו ביחסי אנוש הוא דקירות קלות של לעג וקנטור, העוכרות את החיים ומביאות בהם תסיסה, מחמיצות את מצב רוחו של הזולת.

טפלנו שקר. טפילה לשון תוספת, סיפוח השקר אל שיגרת החיים, האדם בטבעו ישר ואמיתי והשקר עומד מבחוץ, כאשר השקר נכנס אל חיי האדם, הרי הוא נטפל לו, חלק ממנו, אינו עומד בפני עצמו, והאדם מגדלו כסף, מוסיף ומטפחו בתוך עצמו

יעצנו רע. יעוץ לשון עץ, נותן עצה לרעהו שתוביל אותו לרעה, הרי הוא גידול רע, כעץ הנותן פירות רעים, אינו מסתפק ברעותיו אלא מוסיף עליהם ומתפרס כעץ.

כזבנו. כזב לשון אכזבה, לגרום לשני לכסוף אל הדבר ולאחר מכן להותירו בלעדיו, ההבטחה יצרה ציפיות ואלו התנפצו למול הסיום הבלתי צפוי, הטעייה מכוונת זו היא מלאכתו של דובר כזב, גם אצל עצמו כך מנהגו, מבטיח להשתנות ולהתקדם אך הכול נותר בגדר כיסופים ומשאלות.

לצנו. ליצנות לשון מליצה, אומנות התיאור במילים יפות, בצורה השלילית משתמש האדם עם המילים לתאר דברים שלא כהווייתם, כך שהרע והגס ייראה יפה ואציל, והקדוש והנכבד יושפל ויעוות, זו אומנות הלשון המליצית המפתה, אומנות הלצים.

מרדנו. מרידה לשון הורדה, לחדול מלהיכנע מפני אחר, להוריד את עולו מעל הצוואר, הפעולה המעשית היא העמדת התנגדות, עשיית דבר דווקא משום שהשני אינו רוצה בו, או אי עשיית דבר דווקא מחמת שהשני רוצה בו מאוד.

ניאצנו. ניאוץ לשון האצה, לדלג על דבר במהירות משום שאין הוא ראוי לכל תשומת לב, זו היא הדרגה החמורה ביותר של חירוף וגידוף, המנאץ סבור שאין הדבר ראוי להתייחסות כל עיקר, אין הוא כולל את הדבר במסגרת שיקוליו משום שאינו מייחס לו חשיבות כל שהיא.

סררנו. סורר לשון הסרה, לנטות בהתמדה מן הדרך הישרה, לסרב בעקשנות מללכת בה, זוהי השררה שהשיג לעצמו, לומר לא לדרך הישר, זהו מרי שאינו ניתן לריסון, אין הוא מוכן לקבל מרות, ממאן להתנהג על פי דרישות החוק והצדק.

עוינו. עווייה לשון עקימה, סטייה מהצורה המתוקנת, האדם בחר לעקם את מעשיו, קלקל את העולם המתוקן, תאוותו עיוותה לו את צורתו הישרה

פשענו. פשיעה לשון פצע, כמי ששולח יד בגופו של זולתו, כן השולח יד בפקדון שניתן לו, הרי זה שימוש לרעה ביחס הלבבי ההדוק שהורעף עליו, כוח הבחירה שהאציל לו הבורא יתברך בטובו לצורך שלמותו, נוצל על ידו לבחירה ברע, להמרת רצון בוראו.

צררנו. צרר לשון צרור, לכנוס ולדחוק למקום צר את האחר או את העניין, ועל ידי כך להשתרר עליו, השררה השלילית ביותר היא זו המונעת מהשני להתנגד או להגיב, כמו כן עשיית דבר הגורם לנפש השני להיות במיצר, בחוסר יכולת להגיב או להימלט.

קשינו עורף. קשיות עורף היא לפעול מתוך דביקות בשגרת ההרגל, אף כאשר זה בניגוד גמור לנדרש העורף הוא הפרק המתנועע בקלות ובציטנות יותר מכל שאר חלקי הגוף, והוא ממהר להיכנע לכל רצון, קשה העורף ממאן להניע אף את העורף כאשר זה בניגוד להרגלים שטרם הצליח להיגמל מהם.

רשענו. רשע לשון רשות, לרצות ללא ריסון, הרשע מתיר לעצמו לעשות ככל העולה על רוחו, מרגיש עצמו כבעל רשות, אינו שם לב לכללי החוק או לתוצאות מעשיו, הולך בשרירות ליבו ופורק כל עול מוסר, כאשר ביטא את רצון ליבו בפעולות ומעשים הרי הוא רשע.

שיחתנו. שיחת לשון שוחה, לקלקל מצב מתוקן, השחתה איננה השמדה וכיליון, אלא הריסת הדבר, עיכוב אדם או עצם שנועד להצליח והפיכת הצלחה לכישלון, כמו כן השחתה מוסרית, שוחה הכרויה לאדם בדרכו המונעת ממנו להגיע אל התכלית.

תיעבנו. תועבה לשון דאבה, להרגיש תחושה עזה של כאב מחמת נוכחותו של דבר, המתעב אינו יכול לסבול את מציאותו של האחר, חש דחף עמוק לסלק את השני מעל פניו, וכן מעשים חיוביים שבליבו הם מתועבים והשהות בקרבתם מעיקה עליו.

תעינו. תעייה לשון תוהה, ניתוק מהמעמד האיתן והבטוח, להיות מושלך לאי שם, לשהות במצב נטול שלווה נפש ביחס לדבר או לדרך, לחיות במצב של אי בהירות בכל תחום, וחוסר אפשרות ללכת במהלך אחד רציף.

תעתענו. מתעתע לשון הטעייה, ליטול את בהירותו של השני ולהעכיר אותה במשאות שווא, החדרת מידע מכוון לאחרים במרמה, כמו כן הצגת מושגים בצורה שאינה משקפת נכונה את מהותם.